

EU-burgers in Den Haag (in de periode t/m 2022)

Stichting Den Haag & Midden-Europa (IDHEM) Paviljoensgracht 33 2512 BL Den Haag 070-3658183 info@idhem.nl	
Contact: ErnstJan Stroes, voorzitter ej.stroes@idhem.nl 0645081368	
IDHEM komt op voor de belangen van EU-burgers uit Midden- en Oost-Europa in Den Haag. Sinds 2007 ondersteunt IDHEM deze inwoners in zaken met betrekking tot wonen, werken, onderwijs, taal en integratie. Als stichting dragen we bij aan het vergroten van de zelfredzaamheid van deze inwoners. Met een groot aantal vrijwilligers zetten we ons dagelijks in voor deze mensen; door het verzorgen van spreekuren, het organiseren van voorlichting en het begeleiden van individuen en gezinnen. Op deze manier leveren we een bijdrage aan de harmonieuze integratie van deze groep in de stad.	
Subsidie-aanvraag	€ 100.000 / jaar in de periode t/m 2022

Samenvatting

Volgens de officiële statistieken zijn er 20.000 Midden- en Oost-Europese EU burgers in de stad Den Haag. Ieder jaar weer arriveren er meer dan 3.000 van deze burgers en vertrekken er weer 1.500. Deze groep Hagenaars blijft dus dynamisch groeien. Als EU-burgers kennen deze mensen geen integratie verplichtingen en hebben ze in principe de eerste 5 jaar geen toegang tot eventuele maatschappelijke ondersteuning. Jaarlijks vragen ongeveer 2.000 van deze inwoners advies en/of ondersteuning van de vrijwilligers van de stichting Den Haag & Midden-Europa (IDHEM). B&W heeft eerder aangegeven het integratiebudget voor deze groep volledig af te willen bouwen. De behoefte onder de doelgroep aan advies of ondersteuning houdt echter aan; dat zal ook de komende jaren zo zijn. Deze mensen ondervinden tijdens hun vestiging in Den Haag diverse problemen; op het gebied van inkomen en werk, huisvesting en registratie, in contacten met instanties, gezondheidszorg, verzekeringen, onderwijs en opvoeding; soms ontwikkelen ze schulden. Met deze subsidieaanvraag wil de stichting IDHEM aangeven welke dienstverlening voor deze groep noodzakelijk blijft en bij ongewijzigd beleid dreigt te verdwijnen. Met de aanvraag willen we ook een oproep doen voor een financiële bijdrage om een transitie naar een permanente en goed ingebedde ondersteuningsfunctie voor deze doelgroep in het maatschappelijk werk in Den Haag mogelijk te maken. Van groot belang is dat de zelfredzaamheid van deze gemeenschappen een positieve impuls krijgt, dat kan, omdat de vrijwilligers van IDHEM zelf uit deze gemeenschappen afkomstig zijn

Omvang

Jaarlijks komen ongeveer 3.000 EU-burgers uit Midden- en Oost-Europa naar de gemeente Den Haag. EU-burgers die veelal laagbetaald en fysiek werk doen. Maar ook burgers die zorgen dat er paprika's in de supermarkten liggen, dat ouderen en kinderen verzorgd kunnen worden en die helpen de nieuwe huizen in en om de stad te bouwen. Inwoners die een vitale bijdrage leveren aan de economie van de gemeente. Veelal inwoners, die onze gemeente verjongen en en de gevolgen van vergrijzing helpen dempen.

De omvang van de geregistreerde EU-burgers uit Midden- en Oost-Europa in Den Haag ligt rond de 20.000; dit is ongeveer 4% van de Haagse bevolking. Daarbij moet opgemerkt worden dat deze groep in de officiële statistieken is ondervertegenwoordigd. Een deel van hen woont in semi-legale huisvesting en werkt in constructies die het daglicht niet kunnen verdragen; die mensen vinden we niet terug in de officiële statistieken. Actieve handhaving heeft de groep die buiten zicht van de instanties blijft, doen afnemen. Het is waarschijnlijk dat er in totaal rond de 30.000 mensen uit Midden- en Oost-Europa in Den Haag wonen.

Als migranten menen de basis te hebben gelegd voor een stabiel bestaan, komen partners en kinderen ook naar Den Haag. Deze gezinnen gaan door de definitievere vestiging veel intenser deel uitmaken van de Haagse samenleving. In Den Haag wonen momenteel ongeveer 7.000 gezinnen met een Midden-en Oost-Europese achtergrond; en dat aantal neemt jaarlijks verder toe.

Ieder jaar verlaten ook meer dan 1.500 EU-burgers uit Midden- en Oost-Europa Den Haag. De meerderheid van hen keert terug naar het land van herkomst in een gunstiger positie dan bij hun komst naar Den Haag. Echter ongeveer 100 van hen vertrekken zonder enige verbetering in de persoonlijke leefsituatie te hebben gerealiseerd. Zij vertrekken gedesillusioneerd na slechte ervaringen met malafide werkgevers en huisvesters, of met schulden door onbekendheid met verplichtingen.

Een dergelijk massale in- en uitstroom heeft natuurlijk niet alleen positieve gevolgen voor de ontvangende samenleving. De instroom van nieuwe bewoners, zeker niet alleen Midden en Oost-Europeanen, vergroot de druk op de voorzieningen in de stad. Maar er zijn ook minder in het oog springende consequenties. Werkgevers verzinnen manieren om EU-arbeidsmigranten slechter te betalen dan andere werknemers. Met als gevolg dat het minimumloon onder druk staat en het voor andere werkzoekenden lastiger is om werk te vinden. De mogelijkheid om tegen hoge prijzen aan EU-arbeidsmigranten kamers te verhuren, zorgt voor druk op de woningmarkt. Studentenkamers en huisvesting voor mensen met een kleine beurs is daardoor moeilijker te vinden. Er ontstaat vooral krapte aan de onderkant van de woningmarkt.

Vestigings-carrières

EU burgers uit Midden- en Oost-Europa die in Den Haag komen wonen, beginnen vaak als goedkope arbeidskracht via een uitzendbureau of worden ingehuurd door een landgenoot met een eigen bedrijf. Om voldoende te verdienen maken ze in hun eerste vestigingsperiode vaak lange dagen; vaak langer dan acceptabel is. Deze migranten leven vaak in meer of minder legale groepshuisvesting. Naargelang ze beter begrijpen hoe de arbeidsmarkt en woningmarkt hier werken, worden ze steeds zelfstandiger. In dat emancipatie- / integratieproces is een zelfstandige woning waar men zich kan registreren, en een baan met een tijdelijk, maar wel rechtsgeldig, arbeidscontract de eerste stap op weg naar een normaal leven. Daarna volgt afhankelijk van leeftijd en familiebanden ‘gezinsvorming’.

Gezinsvorming is minder eenvoudig dan men zou denken. De nareizende of nieuwe partners hebben geen baan die ze een ankerpunt geeft in de Haagse samenleving. Door het ontbreken van dat vaste ankerpunt verloopt hun integratie aanvankelijk vaak moeizaam. De migranten verliezen zich vaak in de nieuwe ongekende Haagse samenleving. Kinderen hebben gelukkig de vaste context van school maar ook zij leven mee met hun ouders. Net als in eerdere migratiestromen dienen kinderen vaak als ‘vertalers’ voor hun ouders. Meestal komen kinderen zelf eerst terecht in schakelklassen om de Nederlandse taal te leren. Afhankelijk van de mate waarin de ouders definitief voor een leven in Den Haag kiezen, zijn ze daar minder of meer gemotiveerd en ondervinden ze meer of minder problemen.

Problemen en ondersteuning

Om goed terecht te komen hebben veel van de in Den Haag arriverende Midden-Europese EU burgers op enig moment ondersteuning nodig in hun vestigings-carrière. In eerste instantie gaat het dan veelal om ondersteuning die de individuele arbeidsmigranten helpt om zich zo snel mogelijk zelf te ontworstelen aan het web van malafide uitzendbureaus en huisjesmelkers. Een organisatie die hulp biedt bij het vinden van alternatief werk en alternatieve huisvesting en die ondersteunt in de eventuele formele en juridische strijd met malafide werkverschaffers en huisjesmelkers. Als er sprake is van gezinsvorming gaat het additioneel om ondersteuning bij de zorg en het onderwijs van kinderen, gezondheidsproblemen en eventuele gezinsproblematiek. Bij remigratie naar het land van herkomst kan het gaan om het informeren van instellingen zoals de belastingdienst, gemeente en zorgverzekeraars over het vertrek en het zo voorkomen dat de rekeningen voor de remigranten verder oplopen. Voor veel migranten resulteert een tijdelijk verblijf in Den Haag aan het einde van de rit vaak onterecht in een schuld, die voor de schuldeiser veelal oninbaar is en voor de migrant onbetaalbaar. (In een bijlage geven we meer achtergrond bij al deze problemen).

Tijdens informatiebijeenkomsten, via informatielijnen, online service en via spreekuren op diverse locaties in Den Haag, komen de vrijwilligers van de Stichting Den Haag & Midden-Europa (IDHEM) de Midden-Europese EU burgers tegen. In veel gevallen ondervinden die op dat moment al allerhande problemen. De meeste migranten zijn in eerste periode van hun verblijf dusdanig op hun eerste levensbehoefte gericht dat ze zelfs de meest basale verplichtingen veronachtzamen. Bovendien zijn de verschillen in verplichtingen vaak ook nogal groot, in de meeste van de Midden-Europese EU staten neemt de overheid toch nog veel van de taken waar, die in Nederland geprivatiseerd zijn. Onze vrijwilligers bieden deze mensen dan ondersteuning in het oplossen van de problemen die ze tegenkomen.

Zelfredzaamheid staat daarbij centraal, in principe moeten het de migranten zelf zijn die hun problemen oplossen. Het gebrek aan kennis van de Nederlandse taal zorgt er echter vaak voor dat we genoodzaakt zijn ook gedeeltelijke praktische ondersteuning te bieden; bij het invullen van een formulier, bij het begrijpen van een brief of tijdens het gesprek met een onderwijzer of een arts. Die informele vertaal service wordt zowel door de mensen zelf, als door de professionals die hen ondersteunen, hoog gewaardeerd.

Als mensen uiteindelijk definitief besluiten zich te vestigen wordt het ondanks de afwezigheid van een integratie plicht voor deze migranten toch zaak om ze een integratie aanbod te doen. In het doen van een dergelijk aanbod bemiddelen onze vrijwilligers. De vrijwilligers verwijzen de EU burgers naar de mogelijkheden om taal onderwijs te volgen of om op een andere manier meer te weten te komen over de Haagse samenleving.

Naast direct voor de migranten wordt Stichting Den Haag & Midden-Europa (IDHEM) ook met grote regelmaat door Haagse organisaties als jeugdzorg, buurt en wijkcentra, scholen, maatschappelijke ondersteuning en politie gevraagd om vrijwilligers in te zetten in het ondersteunen van individuele EU-burgers. IDHEM is ook een kennisinstelling voor andere Haagse organisaties als het gaat om het contact met deze groep burgers in de stad.

Binnen een beperkte en marginale groep in de EU-migrantengemeenschap ontstaan soms ook nog problemen met mensenhandel, diefstal, alcoholisme, drugs misbruik en huiselijk geweld. Ook in dergelijke situaties worden vrijwilligers van IDHEM soms ingeroepen om de betrokken EU-migrant te ondersteunen in het begrijpen van de bevoegde instellingen.

Subsidieaanvraag

Jaarlijks blijken ongeveer 2.000 individuen op enig moment, afhankelijk van hun vestigings-carrières, als nieuwe migrant of als partner of kind van een migrant behoefte te hebben aan ondersteuning. Een behoefte die direct verband houdt met gebrek aan kennis van de Haagse samenleving en de Nederlandse taal. De problemen zijn niet direct op te lossen door taalonderwijs of inburgeringsonderwijs. Aan EU-migrant mag geen taal en inburgeringseis worden opgelegd omdat dat strijdig is met het Europese recht op vrije-vestiging. Praktische ondersteuning in eigen taal is dan voor de goede integratie noodzakelijk.

Meer dan 10 jaar biedt IDHEM dergelijke ondersteuning aan EU-burgers. Op basis van die ervaring zien wij dat deze groep permanente ondersteuning nodig heeft. Dit heeft te maken met de continue in- en uitstroom van mensen. Op de IDHEM spreekuren zien wij telkens weer nieuwe mensen met veelal vergelijkbare, maar ook met nieuwe problemen. Een benadering via verwelcoming, informatieverstrekking in eigen taal en ondersteuning bij het begrijpen van Nederlandstalige gesprekken en informatie, blijkt dan te helpen. Voor de migranten zelf en om te voorkomen dat de Midden-Europese EU burgers een last worden voor de Haagse samenleving. Hoe sneller migranten weten dat ze recht hebben op een normale beloning, op goede huisvesting voor een normale prijs, des te sneller kan de mogelijk negatieve impact ingeperkt worden. Dit geldt ook voor het kennis nemen van hun rechten en plichten en die van hun partners en kinderen. Met een normale registratie in het GBR en werk met een normale arbeidsovereenkomst is het veel beter leven.

Om jaarlijks 3.000 migranten effectief te informeren en 2.000 migranten te ondersteunen bij het oplossen van hun problemen, zijn de 40 à 50 IDHEM vrijwilligers hard nodig; zij kennen de talen en de meest voorkomende problemen van de migranten en zijn vaardig in het vinden

van oplossingen. Om zo'n groep vrijwilligers in stand te houden, is, gezien het verloop onder vrijwilligers, jaarlijks de werving en training van 10 à 20 nieuwe vrijwilligers noodzakelijk. Om hun rol blijvend goed te vervullen dienen de nieuwe vrijwilligers opgeleid en de oude vrijwilligers bijgeschoold te worden en is het van belang dat hun werk gecoördineerd en geadmistreerd wordt. Als kleine organisatie zien wij in dat deze taak op termijn onderdeel gaat uitmaken van het regulier maatschappelijk werk in Den Haag. Graag wil IDHEM de komende raadsperiode werken aan het overdragen van onze taken aan de instellingen die door hun omvang en administratieve capaciteiten beter in staat zijn die taken permanent te handhaven. Om daartoe te komen is het nodig dat IDHEM een speciaal budget voor deze transitie ontvangt.

In de komende jaren (tot 2023) heeft IDHEM een bedrag nodig van € 100.000 per jaar om naast de specifieke rol richting het maatschappelijk werk ook zorg te dragen voor de praktische ondersteuning door vrijwilligers en de coördinatie en training van die vrijwilligers. Met een toekenning voor 4 jaar van dat bedrag kan preventief doorgewerkt worden aan de verwelkoming van EU-migranten en kunnen de meeste hulpvragen effectief beantwoord worden. Als stichting Den Haag & Midden-Europa (IDHEM) committeren wij ons daarbij aan een traject van integratie van IDHEM in de kaders van de grootstedelijke maatschappelijke ondersteuning die daarvoor in de toekomst ruimte en menskracht beschikbaar heeft. We zijn met dat doel gesprekken gestart met de stichting Xtra, waarbij wij administratief, facilitair en projectmatig intensief met hen zullen gaan samenwerken, om op termijn ons werk door hen voort te laten zetten.

Begroting

Voor het realiseren van haar activiteiten uit het jaarplan 2018 is de stichting Den Haag & Midden-Europa (IDHEM) een exploitatiesubsidie toegezegd van € 50.000. Met dat bedrag kunnen slechts minimale activiteiten worden uitgevoerd en kunnen (nieuwe) IDHEM vrijwilligers niet meer worden bijgeschoold. Vandaar dat IDHEM voor 2018 een extra subsidieaanvraag doet van € 50.000, eventueel in de vorm van een projectsubsidie voor vrijwilligerstraining en/of een andere aanvullende bijdrage. De volgende indicatieve begroting geeft inzicht hoe de financiële middelen zullen worden ingezet.

	2017 vrl.	2018	2018 plus	2019 e.v.
Personeel	€ 57.000	€ 30.000	€ 55.000	€ 55.000
Organisatie en administratie	€ 21.500	€ 12.500	€ 15.000	€ 15.000
Vrijwilligers en activiteiten	€ 12.000	€ 7.500	€ 15.000	€ 15.000
Training vrijwilligers	€ 10.000	€ -	€ 10.000	€ 10.000
Overdracht taken	€ -	€ -	€ 5.000	€ 5.000
Totaal kosten	€ 100.000	€ 50.000	€ 100.000	€ 100.000

Opmerking: Genoemde kosten voor vrijwilligers en activiteiten en training van vrijwilligers zijn exclusief de daarvoor noodzakelijke personeelskosten. De personeelskosten betreffen de administratie en coördinatie van alle activiteiten van IDHEM.

Bijlage

Problemen met inkomen en werk

Een van de meest voorkomende problemen is het verliezen van werk en daarmee de urgente noodzaak snel nieuw werk te vinden. Het verliezen van werk gebeurt met enige regelmaat als mensen in dienst zijn bij malafide-uitzendbureaus. Bij niet uitbetaling van hun loon staan ze, na een week of maand werken op eigen kosten, volledig berooid op straat. Het gebeurt ook dat arbeidsmigranten ontslagen worden wegens een aflopend contract. Die mensen moeten dan per direct op zoek naar nieuw werk. Ze kunnen zonder middelen van bestaan geen kant op en vaak kunnen ze ook niet terug kunnen naar het land van herkomst, omdat er nog onvoldoende gespaard is. De IDHEM vrijwilligers zetten zich in voor de arbeidsmigranten in de stad door ze te ondersteunen bij het snel vinden van nieuw werk; zodat maatschappelijke voorzieningen niet aangesproken hoeven te worden. Voor sommige mensen die recht op een uitkering hebben, beantwoorden ze vragen over wat ze daarvoor moeten doen.

Problemen met huisvesting en registratie

IDHEM-vrijwilligers beantwoorden op het gebied van huisvesting en registratie in het gemeentelijk register ook vele vragen. Plotse huisuitzetting door huisjesmelkers of voormalige vrienden is een veel voorkomend probleem. Een schuld aan de huisbaas die ontstaan is omdat mensen tijdelijk zonder geld zitten en geen idee hebben hoe ze die schuld kunnen (af)betalen, is veelal de oorzaak. Veel huisbazen staan registratie nog steeds niet toe; met als resultaat dat arbeidsmigranten vaak onbeschermd in huizen wonen en bij huisuitzetting niets is om qua rechten op terug te vallen. Als de huisbaas ook de werkgever is, kan het voorkomen dat arbeidsmigranten baan en huis tegelijk verliezen en zonder inkomsten per direct op straat komen te staan. Via onze spreekuren proberen we de betrokken mensen te helpen en malafide werkgevers en huisbazen op te laten draaien voor de consequenties.

Problemen in de contacten met instanties en het ontstaan van schulden,

Veel gaat er ook mis in de contacten tussen de arbeidsmigranten en instanties. De belangrijkste instanties zijn de gemeente, waterschappen, drinkwaterbedrijf, gasbedrijf, elektriciteitsbedrijf en de belastingdienst. Een van de meest voorkomende problemen is dat de arbeidsmigranten zich niet bewust zijn van het feit dat ze in het voorjaar de eindafrekeningen krijgen. Als ze een nieuwe woning nieuw betrekken hebben daar voorheen vaak minder mensen gewoond; de voorschotten voor gas, electra en water zijn dan te laag. Iets vergelijkbaars geldt voor WOZ, afvalstoffenheffing, waterschap- en wegenbelasting. Veel migranten worden door deze kosten verrast en omdat deze betalingen vaak in dezelfde periode binnenkomen stapelen ze vervolgens schuld op schuld. De belastingdienst vormt een verhaal apart; die keert namelijk toeslagen en teruggaven uit en die uiteindelijk onterecht blijken uitgekeerd. Omdat de meeste migranten hun post slecht lezen ontstaat vaak een stuwmeer van schulden, waarbij geen betalingsregeling meer is toegestaan. Onze vrijwilligers bewegen vaak hemel en aarde om tot een voor zowel de instantie als de migrant een haalbare regeling te komen.

Problemen met de gezondheidszorg en verzekeringen

De meeste EU-migranten zijn bij aankomst niet bekend met de Nederlandse gezondheidsverzekering. Velen van hen lopen dan ook enige tijd onverzekerd rond in de veronderstelling dat de werkgever hier zorg voor draagt. Als dat niet het geval is ontstaat er een schuld aan de verzekering en kan er zelfs een boete opgelegd omdat de migrant onverzekerd was. Een van de meest voorkomende interventies waar onze vrijwilligers bij betrokken zijn, zijn bezoeken aan ziekenhuizen en huisartsen. Ook ondersteuning bij contact

met verloskundigen en kraamzorg komt regelmatig voor. In een aantal gevallen ondersteunen we complexe trajecten waarin ouders met gehandicapte kinderen ondersteuning nodig hebben en, vanwege taalproblemen, bij hun contact met betrokken instellingen.

Problemen met integratie, onderwijs en opvoeding

Kinderen die naar school gaan, ondervinden hele andere problemen. Vooral bij oudere kinderen die uit hun vertrouwde omgeving worden gehaald, ontstaan problemen met verzuim. Soms ontstaat verzuim doordat ouders zich niet bewust zijn dat hun kinderen al leerplichtig zijn. Jongere kinderen hebben in het algemeen minder aanpassingsproblemen, maar dan zijn het vaak hun ouders die het af laten weten. Omdat zij onbekend zijn met de Nederlandse onderwijs en de bijbehorende gebruiken en verplichtingen, stellen ouders zich erg passief op. Via informatiebijeenkomsten voor ouders en spreekuren op de scholen hebben de IDHEM vrijwilligers ouders en hun kinderen ondersteund. Verder is er natuurlijk een groep migranten die de Nederlandse taal wil gaan leren; ook die mensen helpt IDHEM met het vinden van een geschikte aanbieder van Nederlands als tweede taal.